

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Venerabilis Patris Thomæ à Jesu ... Opera Omnia

Homini Religioso Et Apostolico Tam Qvo Ad Vitæ Activæ, Qvam Contemplativæ functiones utilissima, Duobus Tomis Comprehensa. In Qvibus Singvlari Pietate, Varia Ervditione Clariori Et Breviori Stylo Continentvr Et Explicantvr ...

Tomás <de Jesus>

Coloniæ Agrippinæ, 1684

Capvt XVII. Formula alia ex Hieronymo Savanarola pro demonstranda adversus Gentes fidei Catholicæ veritate.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38601

CAPVT XVII.

Formula alia ex Hieronymo Savanarola pro demonstranda aduersus Gentes fidei Catholicae veritate.

Hieronymus Savanarola acurè satis & eruditè, præcipuè in *Tractatu de triumpho Crucis*, & alibi sæpè, ut plurimum à naturalibus principiis initium sumens, gradatim ad mysteriorum fidei nostræ confirmationem conscendit: Ex quo nos brevitati consentientes, Epilogum sive argumentorum conclusionem quandam ab ipso ad finem operis sui adjectam, selegimus: quæ, ut clarius intelligantur, pauca ex eodem autore præmittenda duximus. Oportet, inquit ipse, cap. 1. nos ad cognitionem invisibilium per visibilia devenire, omnis enim nostra cognitio incipit à sensu. Colligentes igitur Philosophi præ oculis universum: cælum scilicet & ornatum eorum, atque influxum, nec non elementorum proprietates, actiones, mixtionesque eorum multimodas, compositarum rerum varietates, motus & proprias passionnes, mirabilem denique ordinem, & mundi huius visibilis magnitudinem, & pulchritudinem, ad invisibilia suspicienda mentis aciem exerunt. Quibus inventis, eorum naturas & proprietates, qualitercunque ponerunt, investigare conati sunt. Sicuti ergo ipsi Philosophi, res naturales esse opera DEI cognoverunt, per quæ in eas virtutis & gloriæ cognitionem perveniri potest: ita quæ sunt in Ecclesia Christi, sensibus & ratione perceptibilia, ostendere volumus, esse ejusdem opera DEI, per quæ ad notitiam maiestatis & gloriæ JESU Christi, qui nobis invisibilis est, pervenire possimus.

Quemadmodum igitur omnia, quæ DEUS fecit in universo, Philosophi aggregaverunt oportet quoque nos colligere quæcunque Christus in mundo operatus est. Et sicut ex mixtis naturæ operibus Philosophi coacti sunt confiteri DEUM esse primam omnium causam, & opus naturæ esse opus intelligentiæ non errantia, hoc est, est DEI: ita ex admittendis Christi operibus ostendere volumus, eundem Christum crucifixum esse, primam omnium causam, & ipsius operationes esse DEI operationes, qui errare non potest: nec tamen ideo asserere volumus, nos ob has rationes credere. Neque enim harum argumentationum virtute, Christiana mens ad credendum impellitur. Alioquin de huiusmodi rebus non fides, sed opinio haberetur: virtute autem hæc credimus luminis ex DEO nobis supernaturaliter infusi. Deinde his rationibus Fidelium animos alacriores reddimus, & confirmamus; incredulis adversariis demonstrantes, fidem à nobis non leviter, & inaniter, sed graviter, sapientissimèque teneri. Ut autem melius universa diversorum temporum Ecclesiæ opera, tam præsentis, quam præteritæ in unum collecta, ante oculos statuas, ad similitudinem, & comparationem universi, sub effigie currus triumphalis, singula inferius describemus.

Thom. à Jesu Oper. Tom. I.

De triumpho Christi, unde fidei argumenta eliciuntur.

§. I.

DEUS cum sit infinitæ potentia, sapientiæ & bonitatis, non potest per unam tantum creaturam, nisi imperfectè cognoscis; Philosophi siquidem in tantæ maiestatis notitiam, ex ordine universi potissimum devenerunt: qui ordo non ex una dumtaxat, sed ex innumeris ferè creaturis constat; quas non multa cum difficultate, præ oculis simul statuere poterunt: cum sint omnes naturali quodam vinculo ita connexæ, ut alia ex alia pendeat.

Primum itaque ante ora constituamus currum **Currus** quatuor vectum rotis, & super eo, more triumphantis Christum spinis coronatum, innumeris **fidei** probis & contumeliis, atque atrocissimo & turpissimo supplicii ac mortis genere superatis, plagarum livorem, totiusque cruentati corporis cicatrices, & vulnera ostendentem, quibus non aliis armis cuncta subegit, & captivam in altum duxit captivitatem. Eiusque vertici, micantibus radiis lucidissimis, imminet globus trinae facie, trinitatem effigens, totum ipsum Christum, ejusque Ecclesiam inenarrabili circumfuso splendore, protius illustret, Christus vero læva crucem tenet, cum cæteris passionis suæ aculeis, & instrumentis, utriusque testamenti volumen dextra complectens. Juxta pedes superposita hostia stetit calix: & circa ipsum distincta vasa aquæ, vini, olei, & balsami, cum reliquis Sacramentorum Ecclesiæ signis. Mox infra gradum Christi sedeat piissima ejus Mater Virgo MARIA.

Ad hæc infra ipsius Virginis gradum, circumquaque disposita sint aurea, argentea, & cristallina vasa, cælaris & gemmis pretiosis ornata, non nisi ossibus & cineribus referta mortuorum. Antecurrum statim Apostoli, & Prædicatores omnes, quasi vehiculum trahentes assistant, præcuntibus Patriarchis, & Prophetis veteris testamenti, cum innumera virorum & mulierum caterva. Currum circumstent amplissima utriusque sexus, & cujuslibet conditionis agmina Martyrum, circa quos sint universi Doctores sacri, libros apertos utraque manu gestantes. Currum de hinc sequatur infinita multitudo utriusque sexus, & omnis generis, & sortis hominum, Judæorum scilicet, Græcorum, Latinorum, & Barbarorum, tam divitum quam pauperum, sapientum, eruditorum, idiotarum, & cujuslibet ætatis plaudentium.

In circuitu autem horum omnium, tam præcedentium, quam sequentium triumphalis currus pompam ponamus, innumeras hostium turmas, Ecclesiam totis viribus oppugnantem, Imperatores scilicet, Reges, Principes, & potentes huius sæculi, sapientes quoque Philosophos, & hæreticos, ac ex omnium gentium, & linguarum populis, servis, & liberis, maribus, ac foeminis, infinitam sortis cujuscunque frequentiam. Juxta hos profana Deorum simulachra, & idola constrata, diruta, & comminuta describantur, nec non libri hæreticorum combusti, confutataque cæterarum sectarum dogmata, cultus denique omnis aliarum religionum dejectus & everfus.

Huiusmodi ergo currus ante oculos nostros descriptus, & constitutus, erit quasi quoddam universum, unde novam Philosophiam elicere valeamus. Pro prima siquidem causa, & pro invisibilibus, ad quorum cognitionem per visibilia nituntur

rum Philosophi per venies in vertice Christi radiantem globum lucidissimum statuimus, vice sanctissimæ & individuae Trinitatis. Quem summum DEUM esse confitemur, atque ipsum Christum, qui nobis invisibilis est, ceteris undique supereminentem, cui innumeros Angelorum, & animarum beatorum choros assistere credimus, ad quorum cognitionem & scientiam, ex his quæ supra, & circa curram visibilia collocavimus per venit conabimur. Sicut autem Philosophi post invisibilia cælum dicunt esse principalem omnium, quæ infra ipsum generantur, causam: ita & nos crucem & passionem Christi post divinitatem, ponimus principalem causam gratiarum Ecclesiæ, & nostræ salutis. Et sicut post cælum succedunt elementa, ita post passionem Christi sequuntur Ecclesiastica Sacramenta. Et quemadmodum elementa virtutem omnem habent à cælo; ita Sacramenta virtutem à Passione Domini consequuntur. Post elementa vero semina in mundo, & agentia particularia ponimus. Pro seminibus ergo in triumpho nostro doctrinam capitum Evangelicam, Sanctorumque opera, & exempla, quorum ossa ac cineres nos memores reddunt. Eorum namque monumentis, monitis & exemplis Ecclesiæ quotidie claret, ac fructuosius operibus facundatur.

Insuper pro particularibus agentibus descriptissimus Apostolos, Patriarchas, Prophetas, Martyres, ac Doctores, qui dum viverent in Christo regenerantur, Sancti enim dum Christo cooperantur, particularia agentia rectè vocari possunt. Eorum vero scripta, bona opera, & exempla, quæ sapientissimè in Ecclesiâ recoluntur, nobis semina bene vivendi proculdubio existunt. Postremo in hoc mundo corporeo sequuntur effectus, pro quibus amplissimam hominum multitudinem cujuslibet conditionis descriptissimus, ad Christum exemplis & adhortationibus sanctorum conuertam, quæ cum piè, tum etiam sanctissimè vixit.

Sed quia in rebus naturalibus omnis motus est de contrario in contrarium, & generatio unius est corruptio alterius, in omni generatione pugnantia invicem contraria requiruntur; ubi semper major prævalet veritas. Propterea hostes Christi & Ecclesiæ, eorumque errores undique Christo ducere, fugatos, & evulsos in hoc mundo descriptissimus. Porro ex quatuor rotis quatuor mundi partes intelliguntur, per fidem & veritatem Christi mirificè illustrata. Sicut ergo Philosophi præ oculis habentes ordinem universi, & ejus effectus considerantes, admiratione & ardore discendi ipsas naturalium effectuum causas perquirendo, paulatimque ab inferioribus ad superiora ascendendo, ad cognitionem divinæ Majestatis & invisibilium pervenerunt. Ita & nos si triumphi & descriptionis hujus imaginem, præteritisque & quotidianos effectus hinc elicitos diligentius persequuti fuerimus, incipimus admirari, & eorum causas inquirere, & per hoc, ad Divinitatem Christi, & invisibilia majestatis ejus cognoscenda gradatim transferemus.

Premisso igitur mirabili Christi triumpho, jam ad prædicti Authoris epilogum accedamus, in quo brevissimè fidei nostræ varia argumenta non solum ad versus Ethnicos, sed & Infideles quoscunque congescit.

Brevis argumentorum eodem Sava-
narolâ auctore collectio ad Infideles convincendos.

§. 2.

UT autem brevi epilogo, quæ superius dicta sunt, perstringentes collectè oculis rationes facilius offerantur: dicimus Christianos ad credenda, observandaque Christi, & ejus Ecclesiæ mysteria, ac præcepta, non leviter, sed sapientissimè moveri. Primum siquidem sapientis est, orbis hujus magnitudine, ordine, pulchritudine, perennitateque diligenter consideratis, DEUM tanto operi præesse, hoc est, primum motorem, seu primam causam, seu primum ens omnium nobilissimum confiteri. Nihil enim movet seipsum, etiam in moventibus, seu producentibus non est processus infinitus. Cum vero spiritus corpore nobilior sit, & actus potentia, necesseque sit actum simpliciter esse potentia ipsa priorum, quatenus DEUM non esse corpus, nec corporis formam, neque ex partibus compositum, nisi qui penitus desipiat, negare potest. Quod si DEUS actus purus, quis dubitet ipsum esse perfectum, & summum bonum, infiniteque potentia, qui in omnibus operatur, immutabilem quoque & æternam atque unum, nisi omnis prorsus Philosophia sit expertus? Et cum videamus in rebus nobilioribus, ut in ipsi animatis, quod quanto magis à materia earum formæ eleventur, quanto magis cognitionis participes sunt, nemini ambigendum est, cum DEUS sit actus purus, quin etiam sit intelligens, imo ipse intellectus, ac sapientia infinita.

Cum autem nullus sine voluntate sit intellectus, nullaque, non libera voluntas, manifestè patet DEO voluntatem inesse, & quod agit, non necessitate naturæ, sed propria agere libertate. Quapropter cum in omnibus per suum intellectum & voluntatem, tanquam prima causa operetur, etiam confiteri oportet, ipsum habere omnium præsertim rerum humanarum providentiam; cum homo sit omnium creaturarum corporarum nobilissimus, & propter ipsum facta sint omnia naturalia, DEI itaque est hominem ad finem suum dirigere. Homo autem prout est rationalis, non potest ad alium finem, præterquam ad Divinorum contemplationem ordinari; cum finis intellectus sit veritas, & voluntatis objectum sit bonum universale, quod in re creatis inveniri non potest. At quoniam præsens vita calamitatibus plena existit, nostraque cognitio, dum hac mole carnis regimur, per exigua resulat, beatitudinem in ea ponere valde irrationabile est, imo aliam vitam concedere necessitas cogit, animamque nostram esse immortalem, atque ipsius corporis formam, alioquin non appareret, quomodo & per quid homo esset homo. Proinde sequitur, ipsam aliquo modo subsistentem, & separabilem esse. Qui enim ita sentiunt vitam veritatis tenentes omnes lateos, nodosque quibus ii, qui ab hac sententia discrepant, facillimè evadunt. Si igitur rerum naturalium ordinem subtiliter investigemus, quid doctrinæ Christianæ talia asserenti, irrationabile impingi potest? Nonne hæc omnia rationi consona, à sapientissimis viris insolubilibus argumentis approbata.

Proponamus etiam nobis descriptum superius triumphum, incomparabilia Christi opera considerantes; nilque in doctrina Christiana à ratione alienum inveniemus. Quis enim negare potest, aliquam in mundo veram esse Religionem?

cum omnes homines ad colendum DEUM, stimulantem naturam inclinentur, cultusque ipse divinus medium perveniendi ad beatitudinem existat. Nihil siquidem ab ipso DEO ad aliquem finem, sine exhibitione medii, ad illum tendentis ordinatur, alioquin ad hujusmodi finem id frustra institueretur, quod DEO minime convenit. Quid vero aliud quam bene vivere verus DEI cultus exposcit? DEUM enim colere, est ipsum venerari, & ut DEUM agnoscere; is autem melius venerari non potest, quam in sui effectus perfectionem, qui in bona hominis vita consistit. Cum autem nulla melior vita, quam Christi inveniri, aut excogitari queat; patet ipsius cultum esse optimum; cuius sine ac medio ad ipsam finem perveniendi, nullas rationabilior, & perfectior finis, aut certius medium dari potest. Certum est ergo Religionem Christianam veram, & à DEO esse, quæ ad veram beatitudinem recto tramite homines perducuntur. Nisi enim hæc ad beatitudinem perducatur, quænam alia id præstare poterit? Non ergo leviter, sed sapientissimè professio, vitæque Christiana suscipitur & observatur.

Quod si tibi prima fronte videatur absonum credere, crucifixum DEUM DEI Filium & hominem esse; cogita, quæso, tantam vitæ rectitudinem à tam immenso errore generari non posse. Experientia siquidem docet, vitam Christianam, quæ purgatissima est, à fide Crucifixi provenire, nutrirî, augeri, ac perfici. Animadvertite item sacras veteris novique testamenti Scripturas, in quibus tota consistit fides, non nisi à DEO esse posse, ex quibus tot ante annos futura prænunciata sunt, totque sanctissimæ vitæ Christianæ fructus emanarunt, ac innumeri sapientes ad veritatis hujus lumen conversi sunt.

Præterea, si fides Christi falsa esset, id profecto viris præsertim purgatissimis in oratione, divinumque contemplatione, à DEO super omnia veritatis lumen obsecrantibus tandem aperiretur. Sed cum re ipsa compertum sit, hujusmodi viros magis, ac magis in hac confessione confirmari; nequaquam potest cum falsitate divinis effectus convenire, neque subinde Christi fides falsa esse. Quod etiam ab exteriori cultu probatur; cui quanto devotè magis, & humiliter homines subjiciuntur, tanto sanctiores evadunt: contra vero, qui eum contemnunt, vel irreverenter colunt deteriores efficiuntur.

Præterea si vana hæc fides esset, quo pacto immobilis animi tranquillitas, & intrepida libertas, solidumque gaudium Christianis insitum esset? ut innumeri utriusque sexus summas tribulationes, pressurasque perferentes, in præcipuis delictis constituti videantur. Nempe si ejusmodi errore ducerentur, nec bonæ vitæ illis incrementum, nec supra humanas vires constans in adversis lætitia pro Christi nomine redundaret. Quinimo banc animi sinceritatem, jucunditatemque adeo refusalere in ipso corpore cernimus, ut apud omnes quadam frontis venustate, totiusque oris majestatem, venerabiles fiant, ex eorumque conspectu plurimi tanquam radus divinitus afflati in melius vitam commutent. Quæ cum quotidie in Ecclesia Dei conspiciantur, quis nisi omnino mente captus irridere, imo non approbare, atque admirari nequeat?

Christi in omnes potestas, Si vero Christum de superis, inferisque triumphantem consideraverimus, nullus dubitationi supererit locus, quin ipse verus sit DEUS: qui Thom. à Jesu Oper. Tom. II

reluctantem universum orbem, Dils scilicet omnium nationum, nec non Imperatoribus; Tyrannis, Philosophis, Hæreticis, effertisque gentibus contra eum pugnantibus, non vi, nec armis, nec tetrenarum rerum pollicitationibus, non facundo ac resonanti eloquio, sed sobrio, castoque paucorum pauperum & humilium sermone, exemploque subegit, suisque legibus immutavit. Et quæcunque cogitaverat, quæ vel impossibilia omnino videbantur, effecit, mirabilique sapientia sua facillimè, incredibilique celeritate, totum jacentem in tenebris terrarum orbem penitus illustravit, ab erroribus purgavit; immensa dehinc bonitate sua, ita ad sui amorem hominum corda allexit, ut innumerabiles omnium gentium populi, utriusque sexus, & cujuscunque conditionis, professionisque homines, etiam sapientissimi, mundana omnia pro ejus amore, atque confessione floccipenderint. Ludibria insuper, minas, verbera, tormenta, extremaque supplicia gratanter adierint: quis ergo hominum, aut Deorum ejusmodi potentia, sapientia, ac bonitatis unquam apparuit? Si ergo hic DEUS non est, quis unquam alius esse potest? Nunquid scelestissimus & superbissimus homo, qualem si DEUS verè non esset, Christum dicere oportet, talia implere potuisset? Nonne si absque miraculis ea fecisset, hoc ipsum absque ullo obtinuisse miraculo, miraculorum esset maximum?

Quid vero à ratione alienum Christus docuit? Si incomprehensibilis Trinitatis arcanum revelavit; ejus vestigium & imaginem in creaturis cernimus. Nec ideo contra Philosophiam aliquid astruimus: si mundi creationem perhibuit; contra rationem non militat; cum omnia à prima efficiente causa facta esse congruum sit. Si animarum sanctificationem consideres, ratio pariter dicat, ut homo ad supernaturalem beatitudinem, ad quam ordinatur per supernaturale donum ipsum purificans & sanctificans transferatur. Quo autem ad beatitudinem, & gloriam animarum, consentaneum est, ut ad id, ad quod ordinata sunt, perveniant. Si resurrectionem corporum attendas; non frustra expectitur, quia anima separata, ut forma propriam materiam, suam appetit corpus, cum quo prout benè, vel malè egerit, æquum est, ut communem retributionem recipiat. Si totius mundi glorificatio expectatur, quid inde inconueniens dicimus? Quamquam enim beati post resurrectionis gloriam corporum ministerio, nec propter corpus, nec propter intellectum indigent; eo quod incorruptibile tunc corpus induerint, nec per sensus cognitionem accipient, cum omnes DEI essentiam visuri sint: tamen quia corporeus oculus ad essentiam divinam visionem non perveniet, convenientissimum erit etiam corpora caelestia, & elementa glorificari, ut ipsi oculo glorificato congruum & delectabile objectum præbeatur.

Si DEUM hominem factum asserimus, quid decentius, magisve pium ab optimo parente, & opifice omnium concedi potuit, quam ut sedentes in tenebris, & in umbra mortis, per semet DEUS ipse illuminaret, & de sine, perfecta que vita eos certiores faciens, pro illorum peccatis pariter satisfaceret? quibus diluendis nemo alius sufficere poterat. Idcirco qui ad delendam peccata venerat, etiam sine peccati labe de Virgine nasci debuit, & in Cruce mori, ut exemplum nobis exhiberet, pro justitia nullum genus mortis esse fugiendum. Ipsum denique revertere, & in

